

**วิจัยและพัฒนากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชนเผ่ามปีโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม
: กรณีศึกษา บ้านคง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่**

**The Research and Development of Mpi Race's Cultural Tourism by Using
Participatory Action Process : Case Study of Ban Dong, Tambol Suan-Kheun,
Muang District, Phrae Province**

ศิริพร พันธุลี¹ ประไพพรรณ กิวเกษม² และวัฒนา วณิชานนท์³

Sriporn Phuntulee¹, Praphaiphon Kewkasem²

and Wattana Wanitchanont³

ภาควิชาศึกษาพื้นฐาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ

17 หมู่ 3 ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกาวย จังหวัดแพร่ 54140

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนมปี 2) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชนเผ่ามปีในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนมปี และ 3) เพื่อจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนมปีที่เหมาะสม ดำเนินการขึ้นในพื้นที่บ้านคง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วยแกนนำชุมชนมปี ผู้สูงอายุ เยาวชน นักวิชาการท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนชนเผ่ามปี โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนมปีให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตตลอดจนการพึ่งพาตนเองได้

ผลการศึกษา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพของชนเผ่ามปี มีดังนี้ 1) วัดคงเหนือ 2) ศูนย์เรียนรู้วิถีมปี 3) สถาปัตยกรรมการสร้างบ้านและเตาทำกับข้าวโบราณของชนเผ่ามปี 4) วัดคงใต้ 5) ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำไม้กวาด 6) ศาลเทวดา ที่ซึ่งมีความสำคัญด้านจิตวิญญาณของชนเผ่ามปี นอกจากนั้นประชาชนในชุมชนมปียังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนมปีทุกกระบวนการ ดังนี้ 1) จัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชนเผ่ามปี (2) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานของชมรมฯ และผู้รับผิดชอบภาระงานของชมรมที่ได้มาจากการเลือกตั้ง (3) กำหนดรูปแบบรายการนำเที่ยวตาม

ศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ (4)กำหนดการแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่สมาชิก ตลอดจน (5)ร่วมสรุปบทเรียนและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิจัย ทั้งนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนปีที่เหมาะสมมีรูปแบบกิจกรรมและบริการต่างๆให้นักท่องเที่ยวเลือกใน 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1)โปรแกรมเยี่ยมชมหมู่บ้านสัมพันธวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชนเผ่ามปี แบบไป-กลับ ไม่ค้างคืน ใช้เวลาครึ่งวัน 2)โปรแกรมเยี่ยมชมหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำไม้กวาดกับชาวบ้านมปี ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองของชนเผ่ามปี และร่วมทำบุญค้ำบาตรสัมพันธวิถีชีวิต ชนเผ่ามปีในยามเช้า เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวแบบค้างคืน ใช้เวลา 1 วัน กับ 1 คืน

คำสำคัญ : การพัฒนา การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชนเผ่ามปี กระบวนการมีส่วนร่วม

Abstract

The objective of this research was 1) to survey the potential of cultural tourism sites in Mpi race community, 2) to study the participating processes of Mpi race for developing cultural tourism routes of Mpi community and to create the appropriate pattern of Mpi race's cultural tourism management. This research performed in Ban Dong, tambol Suan-Kheun, Muang district, Phrae province. The research methodology used was a qualitative research by employing a participatory action research process (PAR) as tools. The purposive sampling used as samples were such as Mpi race's leaders, elders, youths, local academic that leads to the learning process creation of Mpi race, which the stakeholders in community participated to think, to do, and to develop Mpi race's cultural tourism management process suitable with community context to develop quality of life and be able to self-reliance.

The research result revealed that the potential of cultural tourism sites in Mpi race community were as followed: 1) Dong Nuea temple 2) Mpi race learning center 3) the architecture of the house and the ancient cooking stoves of Mpi race 4) Dong Tai temple 5) local wisdom learning center of broom manufacturing in Mpi community and 6) the angels house which are vital to the spirits of the Mpi race. Moreover, The people in Mpi community participated in the development of Mpi race's cultural tourism routes all of processes were as followed: 1) to set Mpi race's cultural tourism group 2) to determine a flow chart of a group organization which came from an election 3) to define tourism site program along appropriate area 4) to specify the profits of cultural tourism management in community to the members and 5) to summarize lessons of learning stages and to determine the validity of research data. Furthermore, there are 2 patterns of Mpi race's cultural tourism management are as follows: 1) shorter program with in a half day for

visiting lifestyle, culture, and local wisdom of Mpi race and 2) longer program, 1 day and 1 night for visiting Mpi village which included cultural, traditions, Mpi race's local wisdom learning center for broom manufacturing, watching Mpi's folk music performance, making merits, offering food to monks and touching Mpi race's lifestyle in the morning.

Key words : The development, Cultural tourism, Mpi race, Participatory action research

